

Asia: VN/25975/2021

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta laiksi potilasasiavastaavista ja sosiaaliasiavastaavista

Lausunnonantajan lausunto

1. Edistääkö hallituksen esitysluonnos nykyistä paremmin potilaan sekä sosiaalihuollon ja varhaiskasvatuksen asiakkaan oikeuksien ja oikeusturvan toteutumista?

Hallituksen esitysluonnos edistää potilaan ja sosiaalihuollon oikeuksien ja oikeusturvan toteutumista parantamalla potilasasiavastaavien ja sosiaaliasiavastaavien toimintaedellytyksiä ja riippumattomuutta sekä toiminnan laatua.

2. Onko potilasasiavastaavien ja sosiaaliasiavastaavien toiminta tarkoituksenmukaista järjestää jatkossa pääasiassa hyvinvointialueiden, Helsingin kaupungin ja HUS-yhtymän järjestämänä? (2 ja 3 §)

Tehy pitää tarkoituksenmukaisena, että potilasasiavastaavien ja sosiaaliasiavastaavien toiminta järjestetään jatkossa pääasiassa hyvinvointialueiden, Helsingin kaupungin ja HUS-yhtymän järjestämänä.

3. Onko potilasasiavastaavien toiminta tarkoituksenmukaista järjestää jatkossa erikseen

- a. valtion mielisairaaloissa**
- b. Puolustusvoimien terveydenhuollossa**
- c. Vankiterveydenhuollossa**
- d. Työterveyslaitoksessa? (4 §)**

Esityksen sivulla 30 esitetyt perustelut liittyen erityisosaamiseen ja saavutettavuuteen puoltavat ehdotusta siitä, että potilasasiavastaavien toiminta järjestään jatkossa erikseen valtion mielisairaaloissa, Puolustusvoimien terveydenhuollossa, Vankiterveydenhuollossa ja Työterveyslaitoksessa

4. Ovatko potilasasiavastaavien ja sosiaaliasiavastaavien riittävyttä ja vastuuhenkilön nimeämistä koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia? (2 § 4 momentti, 4 § 4 momentti)

Koska tarkkoja lukuja ei ole määritelty on huolehdittava siitä, potilasasiavastaavien ja sosiaaliasiavastaavien määrä tosiasiallisesti vastaa palvelun tarvetta. Resurssitarpeen laskemisperiaatteena ei voi pitää ainoastaan yhteydenottojen määrää. On tärkeää, että hyvinvointialueiden aloittaessa toimintansa tarkastellaan resurssien riittävyttä ja rekrytoidaan tarvittava määrä potilas- ja sosiaaliasiavastaavia.

5. Turvaako esitys riittävästi potilasasiavastaavien ja sosiaaliasiavastaavien riippumattomuuden ja puolueettomuuden? (2 § 3 momentti, 4 § 3 momentti, 5 §)

Esityksen mukaan olisi potilasasiavastaavien ja sosiaaliasiavastaavien toiminta järjestettävä erillään muista sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiseen ja tuottamiseen liittyvistä tehtävistä. Ehdotus on kannatettava. Näkemyksemme mukaan olisi hyvä, että hyvinvointialueille luotaisiin yhtenäinen malli potilas- ja sosiaaliasiavastaavien sijoittumisesta hyvinvointialueiden organisaatioissa. Myös potilas- ja sosiaaliasiavastaavien esihenkilöiden tulisi ollaan erillään sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiseen ja tuottamiseen liittyvistä tehtävistä riippumattomuus- ja puolueettomuus ristiriitojen välttämiseksi.

6. Onko potilasasiavastaavan, sosiaaliasiavastaavan ja vastuuhenkilön kelpoisuutta koskeva säännös tarkoituksenmukainen? (6 §)

Tehy kannattaa ehdotettuja kelpoisuusehtoja ja pitää tärkeänä, että huomioidaan sekä yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa suoritettut tutkinnot. Tehy pitää myös tärkeänä 14 § siirtymäsäännöstä. Sen mukaan henkilö, joka on toiminut tämän lain voimaantuloon saakka potilasasiamiehenä ennen tämän lain voimaantuloa syntyneessä virka- tai työsuhteessa tai ennen tämän lain voimaantuloa tehdyn muun sopimuksen perusteella, on kelpoinen toimimaan potilasasiavastaavana sen estämättä, mitä 6 §:ssä säädetään. Siirtymäsäännöksellä turvataisiin potilasasiamiesten mahdollisuus jatkaa tehtävässään uusista 6 §:ssä tarkoitetuista kelpoisuusvaatimuksista huolimatta, jos he toimivat tehtävässä vielä lain voimaantullessa.

7. Onko esityksessä huomioitu asianmukaisesti asiakkaiden kielelliset oikeudet? (7 §)

Tehy pitää tärkeänä, että kaksikielisten hyvinvointialueiden potilasasiavastaavia ja sosiaaliasiavastaavia rekrytoitaessa huomioidaan kielitaitovaatimukset ja panostetaan kaksikielisten palvelujen tuottamiseen. Tehy pitää myös tärkeänä, että tulkitsemisesta ja tulkin hankkimisesta huolehditaan. Tilanteet, joissa yhteydenotto potilas- tai sosiaalivastaavaan on tarpeen, ovat usein sellaisia, että yhteisen kielen löytäminen on tärkeää yhteisen ymmärryksen muodostamiseksi ja tasavertaisen palvelun saamiseksi.

8. Onko potilasasiavastaavan, sosiaaliasiavastaavan ja vastuuhenkilön tehtävät määritelty tarkoituksenmukaisesti? (8 §)

Tehy pitää vastuuhenkilön tehtäviä tarpeellisena. Vastuuhenkilöiden yhdenmukainen toiminta lisää myös potilas- ja sosiaaliasiavastaavien yhdenmukaista toimintaa ja valtakunnallisesti tasalaatuista palvelua.

9. Ovatko rekisterinpitoa ja henkilötietojen käsittelyä koskevat säännökset asianmukaiset ja tarkoituksenmukaiset? (9 – 12 §)

Pykälässä 12 § todetaan, että rekisterinpitäjän on säilytettävä potilasasiavastaavien ja sosiaaliasiavastaavien toiminnan asiakirjoja ja lokitietoja 12 vuotta asian käsittelyn päättymisestä. Tehy pitää tarpeellisena tarkentaa mitä järjestelmiä 12 vuoden säilytysaika koskee.

10. Ovatko potilasasiavastaava ja sosiaaliasiavastaava –nimikkeet sopivat potilasasiamiesten ja sosiaaliasiamiesten uusiksi nimikkeiksi?

Tehy pitää uusia, sukupuolineutraaleja nimikkeitä hyvinä.

11. Vapaamuotoiset huomiot

2 § mukaisesti on hyvinvointialueen tiedotettava potilasasiavastaavien ja sosiaaliasiavastaavien toiminnasta asukkailleen ja julkaistava potilasasiavastaavien, sosiaaliasiavastaavien ja vastuuhenkilön nimet ja yhteystiedot internetissä sekä muilla saavutettavilla tavoilla. Varhaiskasvatus on kuntien tai yksityisen palveluntuottajien toimintaa. Hyvinvointialueiden sosiaalivastaavien on huolehdittava siitä, että asukkaat saavat myös varhaiskasvatuksen näkökulmasta tietoa sosiaalivastaavan tehtävistä ja että varhaiskasvatus huomioidaan osana toimintaa. Tiedot sosiaalivastaavan varhaiskasvatukseen liittyvistä tehtävistä tulee olla näkyvissä myös kunnan omissa tiedotuskanavissa.

On kuitenkin huomioitava, että varhaiskasvatus siirtyi opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle vuonna 2013 eikä näin olleen ole enää osa sosiaalipalveluja. Toiminta varhaiskasvatuksen kentässä vaatii erityisosaamista ja esitämme että varhaiskasvatus erotetaan sosiaaliasiavastaavien työstä omaksi kokonaisuudeksi ja alan asiantuntijoiden tehtäväksi.

Siitonen Eva
Tehy ry